

A cseremisiz a legősibb uráli nyelv?

Az uráli nyelvek szétválásának kronológiájára a szakirodalomban többféle, egymástól kisebb-nagyobb mértékben eltérő megállapítás található. Az általam itt felvázolt kronologikus rokonságmodell alapjául – több fontos módosítással – Mikko Korhonen családfa-ábrázolása szolgált (Korhonen 1981: 27.).

Az eltérések abból adódnak, hogy egyrészt Korhonen nem jelöli családfaábráján a szamojéd nyelvek szétválásának feltételezett időpontját (ezt én Helimskij nézetét elfogadva az időszámításunk kezdete körüli időre tettem, vö. Helimskij 1996: 5.), másrészt az én modellábrámon azok az utódalapnyelvek, amelyek több évezredig fennálltak, a tartósabb nyelvi egységek jelzésére évezredenként növekvő sorszámozást kaptak: így az uráli alapnyelvből i. e. 4000 táján kivált közszamojéd alapnyelv, amely időszámításunk kezdetéig őrizte meg egybetartozását, a **PS₁**, **PS₂**, **PS₃**, **PS₄** indexelést kapta; az ugor alapnyelv kétezer éves létezése adta a **PG₁**, **PG₂**; az obi-ugor alapnyelv szintén kétezer éve pedig a **PO₁**, **PO₂** jelöléseket; végül a háromezer éves együttélést mutató permi alapnyelvet a **PP₁**, **PP₂**, **PP₃** indexelés jelzi. A harmadik – érdemi – eltérés a kétféle modell között abban van, hogy (az UEW FP és FW etimológiáinak statisztikai elemzése eredményeként) az általam felvázolt kronologikus rokonságmodell elveti a finn–volgai egység létezését, és az önálló cseremisiz nyelv létrejöttét közvetlenül a finn–permi alapnyelvből, a permi nyelvág kiválásával egy időben eredezteti, míg a mordvin nyelv(ek) esetében feltételez egy még mintegy ezeréves finnségi–mordvin együttélést: a mordvin a lappal együtt kb. i. e. 1000 táján szakadhatott ki a finnségi–mordvin alapnyelvből. További eltérés a két modell között, hogy a szamojéd nyelveknél a kamassz (voltaképpen: kamassz–kojbál) és a matori (matori–tajgi–karagasz) külön nyelvi egységekként szerepelnek nálam Juha Janhunen (Janhunen 1977: 7.), illetve Eugen Helimski (Helimski 1997: 17.) alapján.

Végül: Korhonen nem vette fel külön nyelvként az izsór nyelvet sem, ezért nála tizenkilenc, nálam pedig huszonegy uráli származéknyelv szerepel. (Mindkét ábrából hiányzik a korán kihalt és nyelvemlékes nyomokat csak közvetett formában hagyott meri és muroma nyelv.)

:																				
:																				
PU																				
PFU														PS₁						
PF												PG₁		PS₂						
PFM										PP₁		PG₂		PS₃						
PFE								PP₂		PO₁		PS₄								
PF				PE				PP₃		PO₂		PNS			PSS					
L	F	K	V	I	V	E	L	M	C	V	S	H	V	O	N	E	N	S	K	M
A	I	A	E	N	O	S	I	O	E	O	Y	U	O	S	E	N	G	E	A	O
P	N	R	P	K	T	T	V	R	R	T	R	N	G	T	N	E	A	L	M	T

Az uráli nyelvek kronologikus rokonságmodellje

Az egyes nyelvállapotok jelölései: **PU** = proto-uráli, **PFU** = proto-finnugor, **PFP** = proto-finn-permi, **PFM** = proto-finn-mordvin, **PFE** = proto-finn-észti, **PF** = proto-finn, **PE** = proto-észti, **PP** = proto-permi, **PG** = proto-ugor, **PO** = proto-obi-ugor, **PS** = proto-szamojéd, **PNS** = proto-északi-szamojéd, **PSS** = proto-déli-szamojéd. (Egy-egy sor a táblázatban ezerévnnyi időtartamot szimbolizál.)

Az UEW FP-FW etimológiáinak képviseleti megoszlása az utódnyelvágakban

Az UEW **589** olyan etimológiát tárgyal, amelyeket, minthogy nincsenek ugor, illetve szamojéd ágbeli megfelelőik, a finn-permi, illetőleg a finn-volgai rétegbe sorol be. Finn-perminek számít minden olyan etimológia, amelyben a finnségi (**F**), mordvin (**M**) és cseremiszi (**C**) mellett permi (**P**) megfelelő is található (**331** etimológia tartozik ebbe a csoportba). A lehetséges megfelelések: **FMCP**, **FMP**, **FCP**, **MCP**, **FP**, **MP**, **CP**. A finn-volgai rétegbe sorolt etimológiák száma: **258**. Ezek lehetséges megfelelései: **FMC**, **FM**, **FC**. (Az **MC** megfeleléseket az UEW nem vette számba, Bereczki Gábor szerint mindössze **20** olyan etimológia van, amely csupán csak a mordvin és a cseremiszi nyelvben közös, vö. Bereczki 1988: 314–315.).

Az itt mellékelt Adattárban megtalálható valamennyi **FP~FW** etimológia tényleges képviselete az egyes nyelvcsoportokban (a statisztikai egyöntetűség kedvéért a szótárban található kérdőjeles képviseleteket is teljes megfeleléseként számítottam be).

Az egyes UEW-beli képviseletek (valamint a Bereczki Gábor által említett **20 MC** etimológia) statisztikai összesítése alapján az alábbi szószámbeli és kerekített százalékos arányok mutathatók ki:

képviseletek	szószám	~%
FM	154	25
FP	100	17
CP	75	12
FMC	56	9
FCP	49	8
FC	48	8
FMCP	35	6
MP	28	5
FMP	24	4
MCP	20	3
MC	20	3
összesen:	609	100

A táblázat tanulságai: az etimológiáknak mindössze **6** százaléka „hibátlan”, azaz olyan, hogy képviseleteik valamennyi nyelvágban megtalálhatók. Az etimológiák **24** százalékában hiányzik a négy nyelvág egyike, **70** százalékukban viszont megfeleléseik csupán két nyelvágban mutatathatók ki.

Finnségi oldalról nézve: az etimológiák **44** százalékának van **F–M** megfelelése, **35** százalékuknak **F–P** megfelelése és csupán **31** százalékuknak **F–C** megfelelése. A finnségi nyelvekhez e számok alapján a mordvin nyelv áll legközelebb, középső helyet foglalnak el a permi nyelvek, és a cseremiszi nyelv áll legtávolabb tőlük.

Permi oldalról nézve: a **P–F** megfelelések aránya **35** százalék, a **P–C** megfeleléseké **29** százalék és a **P–M** megfeleléseké csak **18** százalék. A permi nyelvekhez tehát a finnségi nyelvek állnak legközelebb, középső helyet foglal el a cseremiszi nyelv és a mordvin nyelv áll a legtávolabb.

Végül: az **M–C** megfelelések az egész etimológiai anyagban mindössze **21** százalékot tesznek ki (a megfelelések közé beszámítva a Bereczki Gábor által említett 20 etimológiát is). Ez az arány a második legkisebb egyezést mutatja: a mordvin és a cseremiszi nyelv majdnem olyan távolra helyeződött egymástól, mint a permi nyelvek és a mordvin nyelv.

A permi–cseremiszi megfelelések nagyságrendileg egybeesnek a finn–permi és a finn–cseremiszi megfelelésekkel, ezeknek a nyelvágaknak az egymástól való elválása ezért egy időre tehető.

A finn és a mordvin nyelv közötti nagyobb számú egyezés viszont arra utal, hogy a mordvinoknak a finn–permi alapnyelvi állapot megszűnése után még jó ideig (újabb ezer évig) együtt kellett élniük a finnségiekkel, valamint, hogy a finn–permi együttélés idején is a mordvinok elődei élhettek legtávolabbra a leendő permi népcsoporttól.

Míthogy az itt tárgyalt statisztikai adatok is a tartós mordvin–cseremiszi együttélés ellen szólnak, (hasonló vélekedésekre lásd pl.: Hajdú 1988: 47., Bereczki 1988: 314–315.) célszerű annak a feltételezése, hogy a cseremiszi nyelv a permi nyelvekkel egy időben (i. e. 2000 táján) vált önálló nyelvvé, és így külön nyelvi fejlődésének időszaka mintegy négyezer évre tehető, szemben a magyar, a mordvin vagy a lapp nyelvvel, amelyek önálló nyelvvé válása i. e. 1000 körül történhetett meg, vagyis ezek a nyelvek „csupán” háromezer évesek. Mindezek alapján a mai uráli nyelvek közül a legősibb önálló nyelvnek a cseremiszi nyelvet tekinthetjük.

A cseremiszi nyelvben ugyanakkor számos archaikus jelenség őrződött meg: ezek közé sorolható a szóbeljei p, t, k zárhangok gyengülési folyamatának megállása az instabil β, δ, γ spiránsok szintjén, a b, d, g zöngés zárhangok korlátozott (csak n utáni kombinatorikus variánsokként való) létezése, az uráli alapnyelvi grammatikai esetek primér ragjainak (nominatívusz \emptyset , genitívusz -n, akkuzatívusz -m) változatlan megmaradása.

Az önállóvá vált cseremiszi nyelv kiszakadva a finn–permi közösségből hamar idegen (török: volgai bolgár, csuvas, tatár) nyelvi környezetbe került, és ez erős nyomokat hagyott a nyelv egészén: magánhangzórendszerében megjelentek a volgai areára jellemző redukált hangok, a palatoveláris magánhangzó-illeszkedés mellett kialakult a török nyelvekre jellemző, és a magyar nyelvben is meglévő labiális illeszkedés is (pl. az inesszívusz -*što*, -*šte*, -*štö*, az Sg3 birtokos személyrag -*šo*, -*še*, -*šö*, -*žo*, -*že*, -*žö* alakjaiban). Hajdú Péter szerint a csuvas jövevényyszavak száma kb. 1500-ra tehető a cseremiszi nyelvben, valamint a csuvas hatás a szókészlet mellett más területeken (hangtan, alaktan, mondattan) is kimutatható. A legősibb, legrégebben önállóvá vált uráli–finnugor nyelv így lett egyben a legtörökösebb veretű finnugor nyelvvé is. (Hajdú 1988: 51).

Adattár (UEW 605–827.)

sz.	alapalak	jelentés	képv.
1.	aća	Bachweise	FP
2.	ać3	früh	CP
3.	aj	Schläfe	FM
4.	ajša	Deichsel	MP
5.	ajta	Vorratshaus	FM
6.	akšte-r3	unfruchtbar	FM
7.	amp3-	schliessen	FP
8.	ant3	junges Gras	CP
9.	ańć3	sehen	CP
10.	aš3	Hengst	CP
11.	äje	gross, Vater	FP
12.	ält3	weibliches Tier	FM
13.	älwä	Verstand	FP
14.	ćać3	Herde	FC
15.	ćaṅka	Haken	FM
16.	ćar3	stark	FP
17.	ćat3	lahm	CP
18.	ćäčkä	rein, weiss	FP
19.	ćäje-r3	Schienbein	FMP
20.	ćäkće-	springen	FCP
21.	ćalta	ausziehen	FP
22.	ćil3	alles, ganz	CP
23.	ćil3-m3	Eckzahn	FM
24.	ćoń3	männliches Tier	FP
25.	ćoń3	Meise	CP
26.	ćöl'3	kleiner Finger	FP
27.	ćör3	klein	CP
28.	ćakć3-t3r3	Johannisbeere	FM
29.	ćać3-	schlagen	CP
30.	ćamć3	faul	FCP
31.	ćanta	Preis, Wert	FM
32.	ćapp3-	schneiden	FMP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
33.	čarkk3	Gabel	FM
34.	čawa	Sack, Beutel	FM
35.	čäčká	Vogel	FMCP
36.	čäčke	Weile	FMP
37.	čen3	klein, dünn	FP
38.	čija	Schaum	FMC
39.	čiwñ3	Geruch	FM
40.	čoša	gelb	FP
41.	čoše	Gerste	MCP
42.	čukka	Verderben	FP
43.	đ'ökk3-	stechen	FCP
44.	ečká	wit, fern	FM
45.	el3	Ast, Zweig	MP
46.	enä	Mutter	FP
47.	ertä	Flanke, Seite	FMCP
48.	ešä	warm, heiss	FM
49.	ešte-	zeit haben	FCP
50.	ićä	wenig, klein	FCP
51.	ič3	gross, dick	MP
52.	ikte	ein, eins	FMCP
53.	inše	Mensch	FM
54.	iry3ñ3	Kupfer	CP
55.	is3-	sitzen	FM
56.	iś3-	rufen	CP
57.	iša	Ärmel	FM
58.	jać3	Schneefläche	FCP
59.	jaksa-	losbinden	FMP
60.	jakša	kühl, kalt	FMC
61.	jama	Fügung	FM
62.	jaṅša	Mehl	FMC
63.	jat3-	fragen	CP
64.	jäkä-lä	Flechte	FP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
65.	jälte	Baumsaft	FP
66.	järwä	See	FMC
67.	jär3	Kreis	CP
68.	jäse	Glied	FMCP
69.	jewä	Getreide	FMP
70.	jimä-lä	Malz, süß	FP
71.	jire-	nagen	FP
72.	jir3	tiefe Stelle	FP
73.	jiša	Haut	FMCP
74.	jo	der	FMC
75.	jos3	kühl, Kühle	CP
76.	jukta-	sprechen	FM
77.	julma	stark	FP
78.	juma	Himmel, Gott	FMC
79.	jure	Wurzel(ende)	FMP
80.	kaće-	bemerken	FP
81.	kačk3	bitter, sauer	CP
82.	kačka-¹	zerreißen	FCP
83.	kačka-²	beissen	FCP
84.	kačke	bitter	FCP
85.	kačk3	Rauch	FMP
86.	kač3¹	quer, über	CP
87.	kač3-²	beschuldigen	FP
88.	kaja-	sichtbar sein	FMC
89.	kajk3-	schallen	FM
90.	kakteksan	acht	FMC
91.	kalke¹	Haar, Halm	FM
92.	kalke²	hart	FM
93.	kal'kk3	Ei, Hoden	FP
94.	kansa	Volk	FP
95.	kaŋla	Achsel	FMC
96.	karć3	Musikinstrument	MCP
97.	karča	Zweig	FMC

sz.	alapalak	jelentés	képv.
98.	karke	Kranich	FM
99.	kark3	grob, gross	FP
100.	karm3	Fliege	FMC
101.	kask3	Kreuz des Körpers	MP
102.	kaswa-	wachsen	FMC
103.	kawka	Trog	FM
104.	käč3	kalt werden	CP
105.	käčke-	verbergen	FM
106.	käč3	das Hintere	FP
107.	kältä-	fischen	CP
108.	kält3	Brot	FP
109.	käl3	Schwägerin	FMP
110.	kämä	Schuh, Stiefel	FMCP
111.	känčä-	wenden	FP
112.	kän3	Hanf	CP
113.	käppä	Pfote, Hand	FM
114.	kärke	Specht	FMCP
115.	kärte-	halten	FMC
116.	kärt3	Eisen	MCP
117.	käske-	befehlen	FCP
118.	käte-kse	Ärmel	FM
119.	kätke	Wiege	FP
120.	käwe-	gehen	FC
121.	kečke-rä	rund	FMC
122.	kečl3	schief	FCP
123.	kečrä	Spindel	FMC
124.	keđe	Frühling	FM
125.	kelmä	Haut	FP
126.	keltä-	spannen	FMC
127.	kejmä	Brunst	FP
128.	kentä	Feld, Wiese	FP
129.	keŋä	Jahreszeit	FC
130.	kerta	Reihe, Zeit	FM

sz.	alapalak	jelentés	képv.
131.	ker3¹	offener Steinofen	FP
132.	ker3²	Kehle	FP
133.	kesä	Sommer	FM
134.	keske	Mitte	FMP
135.	kića	heftig	FM
136.	kićnä-	niesen	FMP
137.	kička-	jäten	FM
138.	kič3	Schneeflocke	FC
139.	kiļjä	weit	FM
140.	kilmä	kalt	FMCP
141.	kinčä-	graben	FC
142.	kinče-kse	Schwelle	FM
143.	kiñä	röhrenf. Gefäss	FP
144.	kipe-(ń3)	Funke	FP
145.	kipse	reif, reifen	FP
146.	kirä-	hauen, schlagen	MCP
147.	kir3	steif, hart	FM
148.	kišk3-¹	giessen, streuen	FCP
149.	kišk3-²	reißen	FM
150.	koče-¹	zurückhalten	FC
151.	koče-²	langsam gehen	FP
152.	kočka¹	Adler	FMCP
153.	kočka²	Ecke, Winkel	FM
154.	kođ'wa	Zeit, Weile	FC
155.	kojwa-	graben, schöpfen	FMC
156.	kokka	Hacke, Haue	FP
157.	koks3	trocken, dürr	CP
158.	kokse	eine Art Vogel	FC
159.	kokt3	Bauch	FP
160.	kok3	gross, ganz	FC
161.	kol'a	Fischwehr	FP
162.	kol'e	Hoden	FP
163.	komta	Deckel	FMC

sz.	alapalak	jelentés	képv.
164.	konte	Korb, Ranzen	FP
165.	kon3	Asche, Lauge	FCP
166.	kopa-la	Auerhenne	FC
167.	kore	Schale, Rinde	FM
168.	kork3-¹	hoch	FMC
169.	kork3-²	laufen, fliehen	FC
170.	korpe-	brennen	FM
171.	korta-	sengen	FMC
172.	koske-	anrühren	FCP
173.	kosk3	ein Wasservogel	FP
174.	koške	Wasserfall	FCP
175.	kowt3	Schneeschuh	FP
176.	kuđa-	weben, flechten	FMCP
177.	kujč3	Faden, Faser	FP
178.	kūma	heiss, glühend	FM
179.	kup3	Welle	FCP
180.	kurk(k)3	Gurgel	FM
181.	kurma	Waldschneppe	FC
182.	kurm3	Handvoll	MCP
183.	kur3-(ka)	Hügel	FCP
184.	kusa	Gleissblatt	FCP
185.	kuš3	kahl, nackt	MP
186.	kutke	Ameise	FMCP
187.	kutt3-	laufen	CP
188.	kūme-(ne)	zehn	FM
189.	kürsä	Brot	FM
190.	kūše-	fragen	FM
191.	köm3	Speicher	FMP
192.	köpp3	Schimmel	FC
193.	köč3-	hängen	FCP
194.	köl'č3	eine Fischart	CP
195.	könt3	Getreide	FCP
196.	lače-	aufgeweicht	FC

sz.	alapalak	jelentés	képv.
197.	lað3	Einschnitt	FCP
198.	lajwa	Boot, Kahn	FM
199.	lakć3	Tal, Niederung	FC
200.	lakše-	behauen	FMC
201.	lama¹	grosse Menge	FM
202.	lama²	schwach	FP
203.	lawča	weich	FM
204.	läkä	Vertiefung	FM
205.	läkkä-	atmen	FN
206.	lämp3	warm	FMC
207.	läm3	Schorf	MCP
208.	läppä-	schwer atmen	FM
209.	läppä-štä-	ersticken	FM
210.	läse	nahe gelegen	FC
211.	läsä-	ordnen	FCP
212.	läwl3	schwer	FC
213.	lećk3	Wiege	FCP
214.	lel3	Erle	CP
215.	lemš3	Linde	FMC
216.	leppä	Erle	FM
217.	lešmä	Kuh, Pferd	FM
218.	lešte	Blatt	FC
219.	ləks3-	behauen	MCP
220.	lič3-	drücken	FCP
221.	lipp3	Schaufel	FM
222.	lisä	Vermehrung	FM
223.	lisk3	Nadelblatt	CP
224.	lišć3-	melken	CP
225.	ločma	Einsenkung	FM
226.	loma	Zwischenraum	FMC
227.	lont3-	sich senken	FM
228.	loŋe-ma	Webkette	FM
229.	loppa	feucht	FMC

sz.	alapalak	jelentés	képv.
230.	lowkk3	Loch, Öffnung	FC
231.	lowna	Tag, Mittag	FP
232.	luma-	bezaubern	FC
233.	lume	Schnee	FMCP
234.	luppa	Baumflechte	FM
235.	luša-	zerbrocken	FM
236.	lušk3-	schlaff werden	CP
237.	lüpsä	Milch, melken	FM
238.	lök3-	kneten (Teig)	CP
239.	maja	Biber	FMP
240.	majð'3	Baumsaft	FP
241.	majs3	glatt, hübsch	FM
242.	maksa-	geben	FM
243.	makša	morsch, faul	FM
244.	mala	Rand, Kante	FM
245.	maña	klares Wetter	FM
246.	marja	Beere	FMC
247.	marta	gelte Kuh	FP
248.	mašta-	verstehen	FMC
249.	mata-	kriechen	FM
250.	mat3-	beschütten	CP
251.	mäčke	faul (Holz)	FC
252.	mär3-	wiederkäuen	FP
253.	mätt3	Haus, Zelt	CP
254.	mečä	eine Art Taube	FM
255.	melä	Steuerruder	FMP
256.	mele	Sinn, Verstand	FMP
257.	mertä	Mensch, Mann	MP
258.	mer3	Brust	CP
259.	meš3	Schaf, Widder	CP
260.	mičä-	zusammenfegen	FP
261.	mič3	Stütze	FMP
262.	mišk3	Körperteil	CP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
263.	moč3	Erdhügel	CP
264.	mone	Quantität, viel	FP
265.	muča	Hodensack	FMC
266.	mučk3	Faust	MCP
267.	muđa	Erde	FM
268.	muk3-l'a	Knollen	FCP
269.	muška	Knollen	FM
270.	nalja	Spiel, Scherz	FM
271.	nä	dieser	FMCP
272.	näč3-	kneten	CP
273.	neŋte	Schaft, Stiel	FP
274.	neskä-	abschaben	FC
275.	nik3	gegenwärtig	FMP
276.	nine	Lindenbast	FCP
277.	nistä-	schnauben	FC
278.	nis3	Weib, Frau	FM
279.	niš3	stumpf	MCP
280.	no	jener	FMC
281.	nol3	faul	FM
282.	norja	biegsam, weich	FC
283.	norta	Schlitten	MP
284.	nor3	Getreide	MP
285.	nowta-	holen, tragen	FP
286.	nume	kleine Fliege	CP
287.	nure-	pressen, drücken	FP
288.	nuska-	schnupfen	FM
289.	nušja	Keule	FCP
290.	ńärä	Krankheit	FP
291.	ńída-	befestigen, binden	FM
292.	ńilke-	abziehen	FM
293.	ńoča	langsam	FP
294.	ńočka	Biegung	FM
295.	ńokke	krumm, schief	MP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
296.	ńolk3	Ulme	CP
297.	ńúktä-	ausrupfen	FMC
298.	oča	Teil, Anteil	FC
299.	oksa¹	Ast, Zweig	FCP
300.	oksa-²	sich erbrechen	FMCP
301.	olke	Stroh, Halm	FM
302.	ol3	Kinnlade	FM
303.	oma	eigen	FP
304.	omena	Apfel	FM
305.	om(p)ra	Wiesenpflanze	MP
306.	onta	Wärme, Hitze	FP
307.	ont3	Wurzel	FM
308.	ońća	Vorderteil	FCP
309.	oŋke	Angel, angeln	FC
310.	opś3	Mütze	CP
311.	ora	Eichhörnchen	FMCP
312.	oraše	Eber	FM
313.	orja	Sklave	FMP
314.	ork3	Niederung	FCP
315.	orma	Einschnitt	FM
316.	orpa	Verwandter	FMC
317.	pačk3-¹	schütteln	CP
318.	pačk3-²	flechten	CP
319.	paŋ3-	begegnen	MP
320.	para	gut	FMCP
321.	parma	Bremse	FMC
322.	paše-	braten, backen	FP
323.	paš3-	wachsen	CP
324.	päče	Arbeit, arbeiten	FCP
325.	päksnä	Linde	FMC
326.	pälä	Zeit	FP
327.	pälkä	Daumen	FMP
328.	pän3	Hafer	MP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
329.	päsch3	Nuss, Haselnuss	FMCP
330.	pečä	Fleisch	FC
331.	pečä	Kiefer	FMCP
332.	peč3	unrein, garstig	MP
333.	pektä-	Butter machen	FM
334.	pelme	Schmutz	FP
335.	peľkkä	rein, sauber	FCP
336.	pene	Hund	FMCP
337.	per3-	drehen	CP
338.	pese-	waschen	FM
339.	petkele	Stampfer	FM
340.	piča	Pfahl, Stange	FCP
341.	pičk3-	schneiden	FMC
342.	pinta	Fläche	FMP
343.	piŋka	gespannt	FC
344.	pire	Kreis, Ring	FM
345.	pirtä-	zusammenlegen	FC
346.	pir3	schnell	FP
347.	pisa-	tropfen	FM
348.	pise-	bleiben	FMC
349.	pis(e)-tä	stellen	FC
350.	pište	Zange	FMP
351.	pitä-lä	Blutegel	FM
352.	poč3-	trocken	MP
353.	pola	Körperteil	MCP
354.	ponte	Stock, Stab	FMCP
355.	porńe	Behälter	FP
356.	porśas	Schwein	FMP
357.	portta	Gefäss (Rinde)	FP
358.	por3¹	alt	FP
359.	por3⁻²	brennen	FP
360.	poske	Furz	FM
361.	poś3	heiss, Hitze	MCP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
362.	poš3	Sieb, sieben	FMP
363.	powa	Knopf, Perle	FM
364.	pučka-	aufschiessen	FM
365.	pučk3-	durchstechen	FCP
366.	puč3¹	Rand	CP
367.	puč3²	Kahn, Boot	CP
368.	pukta-	wecken	FM
369.	pukt3	längs, entlang	FC
370.	pula	halb, Teil	FM
371.	punt3	Boden, Grund	CP
372.	puŋ3-	hängen	FM
373.	purka-	lösen	FMC
374.	purk3	Schneegestöber	FMCP
375.	pur3-	hineingehen	CP
376.	pöra-	niederfallen	MP
377.	pök3	Schimmel	CP
378.	raće-	ausspannen	FM
379.	rašk3	Gabelung	FM
380.	räppä	Rauchloch	FP
381.	reć(k)3	schön, gut	CP
382.	rek3	Moos	CP
383.	reśmä	Seil	FM
384.	rić3-	aufreissen	FP
385.	rine	Reif	FC
386.	riŋe-še	Riege	FP
387.	rita	Falle	FCP
388.	roška	spröde	FCP
389.	ruŋka	Rumpf, Stamm	FM
390.	röm3	Farbe	CP
391.	sać3-	erreichen	MP
392.	saja	Schatten	FCP
393.	saye-	kommen	FMCP
394.	saye-cta-	begleiten	FMCP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
395.	saka	dicht, dick	FCP
396.	sal3	Salz	FMCP
397.	sante-	schneiden	FM
398.	sapt3-r3	Johannisbeere	CP
399.	sarné	Baum	FC
400.	sasare	jüngl. Schwester	MCP
401.	sašt3-	beschatten	CP
402.	satta-	geraten	FM
403.	sawe	Rauch	FM
404.	sawta	Kieme	FC
405.	säse	die hohle Hand	FP
406.	säksä	Schmutz	FMP
407.	sänjä	Faden, Zwirn	FP
408.	sänke	dürerer Ast	FC
409.	sär3-	brechen	MP
410.	säs3	weich	FP
411.	säs3-	reißen	MP
412.	seŋ3-	kämmen	MP
413.	ser3-	kämmen	MCP
414.	set3¹	Stengel	CP
415.	set3²	Brücke	MP
416.	sil3	Fett, Speck	FCP
417.	sim3	Rost, rosten	CP
418.	sine	blau	FM
419.	sintä-	ausspannen	FC
420.	sira	Splitter	FM
421.	sira-hta-	streuen	FM
422.	sir3¹	gerade	FM
423.	sir3-²	schmieren	CP
424.	sir3-(m3)	Rotz	CP
425.	sisare	Schwester	FC
426.	sit3-	binden	FMC
427.	siw3-l'3	Fleisch	MCP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
428.	sođ3	Baumrinde	MP
429.	soj3	kalt	FP
430.	sokse	Wurm	FMC
431.	sompa	Stock, Stab	FCP
432.	sonta	Mist, Kot	FCP
433.	soŋ3-	untertauchen	CP
434.	sorme	Finger	FM
435.	sor3	Pflanze	MP
436.	sos3	schwammig	FMC
437.	sow3	Pfahl, Stange	CP
438.	suk3	Borste	CP
439.	sume	Nebel	FM
440.	sups3-r3	Stange	CP
441.	süskä-	stossen	FC
442.	sör3-	auftrennen	CP
443.	söt3	Russ	MCP
444.	šajör3	Nisse	FMCP
445.	šarja	Latte, Stange	FP
446.	šäke	Zunder	FM
447.	šäske	Mücke	FM
448.	šäšnä	Specht	FCP
449.	šelkä	Rücken	FC
450.	šeme	Trunk	FM
451.	šeŋcemä	sieben	FMCP
452.	šer3-	lachen	MP
453.	šik3	dicht, fest	FM
454.	šire	Seite, Rand	FM
455.	šolke	Schnalle	FMCP
456.	šolma	Tal, Vertiefung	FP
457.	šoŋe-	wünschen	FP
458.	šopp3-s3	Sack	CP
459.	šora	Korn	FM
460.	šota	streit, Kampf	FMC

sz.	alapalak	jelentés	képv.
461.	šuj3-	strecken	FCP
462.	šuka	Spreu, Granne	FMCP
463.	šulke-	zumachen	FM
464.	šure	Brei, Grütze	FMC
465.	šürjä	Seite, Rand	FMC
466.	šökć3	Auerhahn	FMCP
467.	šajtta-	werfen	FP
468.	šakče	Gefäß, Boot	FM
469.	šal3	billig	FC
470.	šam3 ¹	Form, Gestalt	FM
471.	šam3 ²	Rücken (Messer)	FM
472.	šapa	Espe	FC
473.	šara	Egge	FC
474.	šeṇä	gut, gesund	FMCP
475.	šera	Schleifstein	FP
476.	šew3	Massholderbaum	MP
477.	šija-	schleifen	FM
478.	širt3	Garn, Zwirn	CP
479.	šist3	Wachs	MCP
480.	šišna	Riemen	FMC
481.	šod'3	Kiemen	CP
482.	šōde-	durchdringen	FM
483.	šoke-	sagen	FP
484.	šon3	warm	FP
485.	šuje	Stachel	FP
486.	šukšt3-	spülen	FM
487.	šukta	eine Art Baum	FM
488.	šuma-re	Mörser	FMC
489.	šujt3	Speise, Suppe	FP
490.	šōw3-	sauern	CP
491.	ššm3	Eisdecke	FM
492.	taje-	betäubt werden	FM
493.	tala-(s3)	Stange, Hütte	FP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
494.	tal'a-	treten	FP
495.	taṇka	Quaste	FP
496.	taṇke-ta	steif	FM
497.	tarna	Gras, Heu	FP
498.	tar3	steif, starr	MP
499.	tašk3	Rücker (Axt)	FCP
500.	täštä	Zeichen, Stern	FMC
501.	tätä	Verwandte	FM
502.	täwe	Hügel, Insel	FP
503.	teje	Weg	FP
504.	tere	Birkhuhn	FP
505.	ter3 ¹	Rand, Seite	CP
506.	ter3- ²	ernähren	MP
507.	teškä	Spitze	FMCP
508.	tewa	Arbeit	FM
509.	tika	Schwein	FM
510.	tīpta-	loslassen	FM
511.	tokka-	stechen	FM
512.	tok3-r3	Leinwald	CP
513.	tola	Keil, Pflock	MP
514.	toma	Eiche	FMCP
515.	toṇe-	flicken	FCP
516.	tora-ks3	quer	FMC
517.	torje	Stütze	FM
518.	tošte-	wagen, dürfen	FC
519.	tuk3-	brechen	CP
520.	tule	Wind	FCP
521.	tuṇa	Kern	FMC
522.	tuppa-	stopfen	FM
523.	turpa	Lippe	FMCP
524.	turta	Steif	FC
525.	tuš3-	wahrnehmen	CP
526.	ukse	Tür	FP

sz.	alapalak	jelentés	képv.
527.	ulk3	das Äussere	FP
528.	umpe	geschlossen	FP
529.	umr3	Flamme	FCP
530.	une	Schlaf	FM
531.	ura	Weg, Pfad	FM
532.	urke-	wegkommen	FM
533.	urma	Beule	FM
534.	uskal3	Kuh	MCP
535.	ušk3	Ochs, Stier	CP
536.	utare	Euter	FMC
537.	ükteksä	neun	FMC
538.	wać3¹	Scham	MCP
539.	wać3-²	untergehen	FCP
540.	wača	junges Tier	FM
541.	wača-	sehen	FMC
542.	wačka-	werfen	FMC
543.	wać3¹	Schlüsselbein	CP
544.	wać3²	Verstand	MP
545.	wajm3	Herz	FM
546.	waj3-š3	Zwischenraum	FP
547.	waj3-š3- t3-	tauschen	FCP
548.	wakka	Gefäss, Korb	FM
549.	waksa	Spanne	FM
550.	wakšt3re	Ahorn	FMC
551.	wala¹	Wort	FM
552.	wala-²	giessen	FM
553.	walk3	weiss, hell	FMC
554.	wal'3	Glanz	FMP
555.	wanć3	krummes Holz	FP
556.	wanša	alt	FP
557.	wan3-	sehen	FM
558.	wajka	Griff, Henkel	FP
559.	warte	Stiel, Schaft	FC

sz.	alapalak	jelentés	képv.
560.	wasa	Kalb	FM
561.	wasta	gegenüb. Stelle	FMC
562.	wašara	Axt, Hammer	FM
563.	waše	zuerst	FM
564.	wašta	Schössling	FC
565.	wata	Angelschnur	FC
566.	wäck3	dünn, schmall	FC
567.	wächt3-r3- kk3	Bachstelze	FM
568.	wäke-	kommen	FP
569.	wärk3	Niere	CP
570.	wäsä	müde, Krank	FP
571.	wäšä	klein, wenig	FM
572.	wene-	sich ausstrecken	FM
573.	wene-še	Boot, Kahn	FM
574.	wept3-	mit Netz fangen	CP
575.	werča	Bekleidung	FM
576.	wēre	Rand, Seite	FM
577.	wer3	Ort, Stelle	FMCP
578.	wešnä	Weizen	FMC
579.	wet3	(junge) Kuh	FM
580.	wiča	schief, schräg	FP
581.	wilwä	Schar, Menge	FMC
582.	wiña	schief, schräg	FM
583.	wisk3	Zwischenraum	CP
584.	wiša	Gift, grün	FMCP
585.	wočk3	Gefäss	MCP
586.	wojke	gerade	FMC
587.	wort3-	ernähren	CP
588.	woša	Verzweigung	MCP
589.	öšt3-r3	Fusslappen	CP

Felhasznált irodalom

- BERECZKI 1988: Bereczki, Gábor, Geschichte der Wolgafinnischen Sprachen. In: The Uralic Languages. Description, History and Foreign Influences. Edited by Denis Sinor. Leiden – New York – København, 1988. 314–349.
- BERECZKI 1990: Bereczki Gábor, Chrestomathia ceremissica. Tankönyvkiadó, Budapest, 1990. 171. p.
- HAJDÚ 1988: Hajdú Péter, Az uráli nyelvészet alapkérdései.² Tankönyvkiadó, Budapest, 1988. pp. 47–57.
- HELIMSZKIJ 1996: Helimskij, Eugen, A szamojéd népek vázlatos története. Fordította: Katona Erzsébet. Budapesti Finnugor Füzetek 1. Budapest, 1996. 27. p.
- HELIMSKI 1997: Helimski, Eugen, Die matorische Sprache. Wörterverzeichnis – Grundzüge der Grammatik – Sprachgeschichte. Unter Mitarbeit von Beáta Nagy. Studia uralo-altaica 41. Szeged, 1997. 475. p.
- JANHUNEN 1977: Janhunen, Juha, Samojedischer Wortschatz. Gemeinsamojedische Etymologien. Castrenianumin toimitteita 17. Helsinki 1977. 186. p.
- KORHONEN 1981: Korhonen, Mikko, Johdatus lapin kielen historiaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 370. Helsinki, 1981. 378. p.
- UEW: Rédei, Károly, Uralisches Etymologisches Wörterbuch. Band II. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. Finnisch-permische und finnisch-wolgaische Schicht. pp. 605–827.